

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A Főgondnok egyházközségi látogatása a Főjegyzővel

A székelykeresztúri emlékünnepek lezajlása után a püspöki egyházközséglátogatásokat a főtisztelendő Püspök Urral való megegyezés alapján a Főgondnok folytatta az egyházi Főjegyző társaságában. Az alkalmoszerű körúton a meglátogatott egyházközségek kiválogatásában az egyházvezetésnek ahhoz kellett alkalmazkodnia, hogy az útirányban követe voltak vitéz dr. Nyiredy Géza egyházi tanácsos afiának föld-birtokpolitikai ügyekben tett hivatalos kiszállásaihoz. Június 7-én Gagy, Bözödújfalú, Bözöd, Siménfalva, Szentmihály és Benczéd került sorra a látogatások rendjén, 8-án pedig Székelyudvarhely, Kénos, Abásfalva és H. Keményfalva.

Az első út Gagyba vezetett, ahol ünnepi székelyruhába öltözött híveink élén Zsigmond József lelkész várta a papilak udvarán a látogatókat. Zsigmond lelkész meleg szavakkal köszöntötte a Főgondnokot és a Főjegyzőt, valamint a Főgondnok feleségét és vitéz dr. Nyiredy Gézánét, mint az Országos Nőszövetség alelnöknőjét. Miután a két hölgyet csokrokkal tisztelték meg a gagyi Nőszövetség tagjai, Főgondnok és Főjegyző megköszönték az üdvözléseket, miközben Főjegyző főtisztelendő Püspök Urunk jókívánatait tolmácsolta a népnek. Utána templomozás volt, melyen Főjegyző a szószekből imádkozott, a Főgondnok pedig a híveket buzdította vallásosságra és a lelkéssel való együttműködésre.

Bözödújfaluban Péter Ödön lelkész várta a főhatósági vendégeket s a hívek harangszóra gyülekeztek a templomban. A bözödújfalui látogatásnak az adott nevezetességet, hogy az áttért szombatosság ez alkalommal találkozott először egyházunk vezetésével. Figyelemmel erre a körülményre, Főjegyző a szószekből nemcsak imát mondott, hanem rövid egyházi beszédet is tartott, melyben a hit kérdéseivel foglalkozott. Főgondnok is a megjelentekhez intézett beszédben az unitárius hitben való állhatatosságra és hitelveink szépségére, valamint jelentőségére hívta fel a hívek figyelmét.

Bözödön Szász Dénes lelkész várta az iskolában összegyülekezett hívekkel a vendégeket. Harangszóra a hívek a templomban gyülekeztek, ott üdvözölte a lelkész a megjelenteket, melyre Főjegyző a szószekből

imádkozott, a Főgondnok pedig az egybegyülteket az egyetértésre, hagyományaik tiszteletére s a vezetőséggel szemben fennálló kötelességeik hűséges teljesítésére oktatta. Ezután termékeny beszélgetés indult meg a keblitanács tagjai, valamint a vendégek között, mely alkalommal Főjegyző és Főgondnok ismételten felszólaltak. Templomozás után Főgondnok nejét és a Nőszövetség alelnöknőjét a Nőszövetség tagjai csokorral tüntették ki.

Délután Siménfalván Pál Dénes lelkész híveinek és a tanítótestületnek az élén fogadta a lelkészi lakás udvarán a Főgondnokot és a Főjegyzőt. Jelen volt Lukácsi Mózse székelyszentmiklósi lelkész nejevel együtt. Lelkész nép- és tájszeretettől áthatott üdvözlő szavaira Főgondnok válaszolt és a Főjegyző Isten szabad ege alatt áhitatos imát rebegett a Nyikóvidék szépsége fölött és Isten bőséges áldását kérte a határokra és a földszerető nép munkájára. Utána Főgondnok és Főjegyző hosszasan elbeszélgettek a keblitanács tagjaival a község és a kör ügyeiről, a Főgondnokné és vitéz dr. Nyiredy Gézáné pedig a székely népi öltözetben megjelent nőszövetségi tagokkal folytattak kedélyes beszélgetést.

Siménfalván a többoldalú vendéglátással annyira elteit az idő, hogy Székelyszentnihilásban már az esti órákban bekövetkezett érkezésükre szétoszlott a kebli tanács s így csak Marosi Márton lelkész házának vendégszeretétét élvezhették a vendégek. Közben Benzédén is látogatást tettek Izsák Domokos székely népi költő kedves házában, ahol a vendégek a családtagokkal folytattak meghitt beszélgetést.

8-án Főgondnok Főjegyzővel és v. dr. Nyiredy Gézával közösen hivatalos látogatást tett Székelyudvarhelyen a vármegye vezetőségénél, dr. Sebessi Ákos főispánnál és Szent-Királyi Kálmán alispánnál. A vármegye vezetőségénél Főgondnok megköszönte azt a szíves támogatást, mellyel a székelykeresztúri ünnepségek fényének emeléséhez a vármegye vezetősége megjelenésével hozzájárult. Együttal kérte a székelykeresztúri gimnáziumnak azt a további támogatását, melyben a gimnáziumot a vármegye székely népsége felekezeti hovatartozandóság nélkül annyiszor részesítette a történelem során. Főgondnok Főjegyző társaságában látogatást tett lelkész afiánál.

Ezután Kénosra hajtattott a társaság, ahol a látogatókat Kővári Jakab lelkész fogadta a díszbe öltözött unitárius leventeleányok, mint nőszövetségi tagok élén. Főjegyző a szabadban imádkozott, Főgondnok pedig a megjelentek előtt a nő egyházi és nemzeti hivatásáról beszélt. A templom és az egyházközségi építkezések megtekintése után a társaság Abásfalvára és H. keményfalvára hajtattott, ahol a látogatók lelkész afiaival folytattak megbeszéléseket és meglátogatták a templomot, kultúrházat és sétát tettek a községekben.

Ezzel a hivatalos egyházi látogatás véget is ért s az egyház vezetősége ettől kezdve v. dr. Nyiredy Gézának, valamint dr. Mikó Imre országgyűlési képviselőnek társaságában folytatta tovább útját Homoródalmás, H. karácsonyfalva és Oklándon keresztül. Homoródalmáson Főgondnok és Főjegyző résztvett az ebben az időben tartott gyűlésen, melyen Főgondnok fel is szólalt a népek figyelmébe ajánlván a kolozsvári tizedesrendszer értelmében a szomszédsági szervezetnek megalkotását. Együttal résztvettek azon a tanácskozáson, melyet v. dr. Nyiredy Géza az abásfalvi és az almási hívek legelő-pörével kapcsolatosan folytatott. Este Oklándra utaztatában a társaság egyik fele H. karácsonyfalván Bálint Ödön esperesnek élvezte szíves vendéglátását, végül pedig valamennyien Oklándon Kelemen Imre lelkész vendéglátó házában szálltak meg. Oklándról a történelmi nevezetességű templom megtekintése után 9-én Székelyudvarhelyre hajtattott a társaság anélkül, hogy az útbaeső községekben kiszálhattak volna.

A főhatósági személyek látogatása unitárius híveink között mindenütt nagy meglepetést váltott ki és a népben a hit megerősödését, valamint az összetartást és az öntudatos viselkedést nagymértékben munkálta.

Titkári jelentés 1943. március 27-én

Mélyen tisztelt közgyűlés! 1941. november 15-én tartottam utolsó titkári beszámolómat és azóta majdnem másfél esztendő telt el. Akkor rámutattam arra, hogy a felszabadulás után eltelt egy esztendő, az új körülményekhez való általános alkalmazkodás, életforma keresés és az új helyzetben való boldog behelyezkedés esztendeje volt. Egy kicsit az egyéni sorsok időszakát éltük akkor, amikor mindannyian el voltunk foglalva azzal, hogy életünket, magunkat és családjunkat a lehető legjobb körülményekkel indítsuk el a megváltozott életben. Ez a körülmény akkor rövására ment annak a valláserkölcsei alapon végzett magyar kultúrmunkának, melyet Egyletünk minden időben vállalni szokott.

Nem azért, mintha Egyletünk vezetősége és munkásai számára újra menetséget keressék, de jelen beszámolóim rendjén emlékeztetnem kell a közgyűlést arra, hogy az elmúlt másfél esztendőben a magyar társadalom fokozatosan és tervszerűen formálódott át olyan életé, mely a nagyvilág küzdelme következtében a nemzeti élet belső megerősítését tartotta legfőbb s szinte egyetlen feladatának. Nemzettársadalmunknak a győzelmi akarattal jégében történő gyökeres átnevelésének szándéka éppen a mi erdélyi területeinken természet szerint új intézmények beindításával indult el. Egyrészt a leventeség intézménye, másrészt a rendszeressé váló népművelési előadássorozatok s ugyanilyen irányú, de szociális síkon megjelenő szervezkedések népünk s híveink szűkebbre szoruló szabadidejét igen komolyan igénybe veszik. Messze áll gondolatunktól panaszkodni ezért, ellenkezőleg, ha van egyesülete a magyar társadalomnak, vagy benne egyes közületeknek, vagy felekezeteknek, akkor mindenképpen s elsősorban a mi Dávid Ferenc Egyletünk az, mely lelke szerint örvend annak, ha nemzetünk szellemi és általános élet színvonalának ügyében történni látszik valami. Küzdelmes, de imádságos magyar életkörülmények között hívták életre ezt a Közületet dr. Boros György és jó munkatársai s benne a nemzeti gondolat nehéz és súlyos időkben is elsőrendű szerepet vállalt. Ennek a gondolatnak áldott igája alatt tevékenykedett a dávidferenci szellem akkor is, amikor magyarnak lenni e földi valuták világában és értelmében nem igen fizette ki magát. Csak rá szeretnék mutatni arra, hogy a nemzetnek rendkívüli időkben rendkívül fokozott módon újszerű feladatokat kell végezni s ezek teljesítése ugyanazoknak a lelkeknek kötelessége, melyeken át mi is Istenországát építgetjük.

Ennyiben tehát az elmúlt időszak sem volt éppen ideális egyesületi életkörülményekkel ellátva. Az ilyen helyzetből támadt egyháztársadalmi problémák azonban nemcsak unitárius problémák és nem is csak dávidferencegyleti problémák... Nőszövetségünk, Lelkészkörünk, Irodalmi Társaságunk, Tanítóegyesületünk mind-mind érzik az új helyzetben jelentkező nehézségeket s valószínű ezzel magyarázható az is, hogy a harmincas évek körül olyan lendületes munkába induló ifjúsági egyesületünk évek óta teljes télienségekben feltámadásra vár. — Az a meggyőződésünk azonban, hogy olyan átmeneti jellegű világállapot és társadalmi kérdés ez, melynek végleges megoldására úgy a nemzet, mint a vallásfelekezetek közös igyekezettel törekednek. Bizonyára ki fog alakulni helyes arányban és megfelelő elosztásban az a munkakör, melyet nekünk is végeznünk kell. Ilyen körülmények között sem volt azonban meddő Egyházunk legnagyobb egyesületének elmúlt időszaka... Az egész Egyházunkra kiterjedő egyleti ügyeinket a Közgyűlés által megválasztott választmány, illetve az Elnökség végezték.

Hét választmányi gyűlést tartottunk, melynek mindenike minden alkalommal határozatképes volt. Bizonyos megnyugvással jelenthetjük, hogy ezek a gyűlések nagyon látogatottak és éppen ezért minden esetben eleven érdeklődést mutatóak voltak. Kiseb horderejű és sürgősebb természetű kérdéseink megtárgyalását az Elnökség hetenként rendsze-

rint végezte. Választmányunkban annyiban történt változás, hogy szinte egyidőben veszítettük el két régi és lelkes munkatársunkat, kik esztendőök óta álltak fáradhatatlanul az ügy szolgálatában. Gondolok elsősorban Gálfi Lőrinc néhai pénztárnokunkra, ki 49 éven át látta el Egyletünkben a pénztárnoki teendőket, de gondolok özv. Csifó Salamonnéra, választmányi tagunkra, ki a kolozsvári Nőegylet irányításában végzett szüntelen munka mellett Egyesületünkben is tevékenykedett...

Emlékküket áldjuk, (felállás).

A pénztárosi teendők ellátására Egyletünk Választmánya a közgyűlés döntéséig Rázmán Mór lelkész, központi tisztviselő atyámfiaát bízta meg, kinek munkájában közvetlen segítséget nyújtott Márton Sámuel, a korábban felkért pénztári elnök, tanár atyámfia.

1. Választmányunknak gondja volt mindenekelőtt a legutóbbi közgyűlés meghagyása értelmében a módosított alapszabályok ügyét tető alá hozni. Miután ez a Minisztériumban jóváhagyatott, 500 példányban kinyomtatott és az illetékeseknek ezekből juttattunk.

2. Kötelességszerűen munkaközösségbe léptünk a Nemzetpolitikai Szolgálat helyi szerveivel és összekötő szerepet vállalni kijelöltük, illetve felkértük dr. Kiss Elek ügyvezető elnökünket és Benczédi Pál szerkesztő atyámfiaát. A munkaközösségünkben folyó elhatározása volt Választmányunknak az, hogy minden tagegyletünket arra kértünk, hogy „Magyar hit, magyar győzelem” címen ünnepségeket rendezzenek. Ez ünnepélyek kivitelezéséhez minta-programokat készítettünk, sokszorosítottuk azokat s e célra kiválasztot költeményekkel együtt Egyleteinknek megküldtük. Választmány kérésére az Elnökség vállalta, hogy ilyen irányú nagyobb szabású ünnepélyeken személyesen képviselheti magát. Így történt aztán, hogy Siménfalván a keresztúrköri nagyszerű ünnepélyen dr. Kiss Elek és Benczédi Pál voltak jelen. Benczédi az Udvarhelykör ünnepségén is részt vett volna, ha az a Kormányzó-helyettes váratlan halála következtében elrendelt nemzeti gyász miatt el nem maradt volna. Budapesten, Kolozsvárt, Sepsiszentgyörgyön és Baróton tartott nagyobb ünnepségen a titkár jelent meg és kapcsolódott be tevékenyen az ünnepi gondolatokba. Különböző Egyházközösségeinkből szerzett értesüléseink értelmében ezen ünnepségeket majdnem minden fiókegyletünk megrendezte s megítélésünk szerint unitárius vallásunknak a magyar társadalom belső megerősödését célzó ezen általános megnyilatkozása komoly nemzetekölcsi sikerrel járt.

3. Az őszi felolvasási gyűléseinket most is megrendeztük. *Dr. Szathmári Lajos*, a szórványügyek miniszteri biztosa a *magyar szórványügyről*, *dr. Veress Gábor* vezérigazgató atyámfia *Közlekedés és Kultúra*, vitéz *Kozma Ferenc* százados atyámfia *Katonai előképzés és dr. László Gyula* egy. tanár *A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben* címen tartotta meg előadását. Az előadások tárgya és gondolatmenete híven tükrözte azon kérdések lényegét, mely kérdések Egyesületünk szellemiségének homlokterében állanak.

4. A *Közlönyt*, Egyletünk havonta megjelenő folyóiratát sok anyagi nehézség ellenére is pontosan megjelentettük; nagy és nehéz munkát jelentett szerkesztésénél az a körülmény, hogy a 16 oldalra lezsugorított számokat tartalmi szempontból mindig kellően élvezetessé és mégis tanulságossá tegye, illetve iránytmutató olvasmányokkal lássa el és ugyanakkor hírszolgálatot is teljesítsen. Azokat az anyagi küzdelmeket, melyek közlőnyünkkel kapcsolatosak voltak, csak a választmány, de különösen az Elnökség ismeri... Jó volna azonban, ha komoly kritikák mellett többen gondolkodtunk volna a magunk részéről arról, hogy előfizetési és tagdíjak címen nagy hátrálék ne halmozódjék fel. (Sokszor érthetetlen, hogy belső életünk elevenedését munkáló ezen orgánus, mely Magyarország legolcsóbb folyóirata, miért részestül olyan mostoha elbánásban, hogy ezzel szemben fennálló kötelezettségét még Egyházunk legilletékesebb férfiai sem teljesítik. Komolynak és

jóindulatúnak csak azokat a kritikákat tekinthette válaszmányunk s fogja majd Egyesületünk ezután is tekinthetni, mely kritikák olyanok részéről érkeznek, kik nem késlekednek tanúságot tenni arról, hogy jogok igénylése előtt kötelességet is vállalni hajlandók.)

Mulasztást az anyagi kérdések tekintetében nem követtünk el. Majdnem minden lappéldányban felhívás volt a hátrálékok rendezésére. A mult év folyamán pedig minden egyházközségi egyletünk vezetőségének kimutatást küldtünk arról, hogy kik ott a hátrálékosok.

Legújabban csekkszámilát nyitottunk, hogy a dolgok simábban mehessenek... Az utóbbi félesztendőben tett többrendbéli intézkedésünk eredményeképpen különben megnyugvással jelenthetjük, hogy az említett hátrálék összegből 2500 Pengő már beérkezett.

Meggyőződésünk, hogy jó lapot csak anyagilag függetlenebb körülmények között lehet szerkeszteni s eszerint a jobb lap anyagi kérdéseket is könnyebben megold. Ezen kérdések tovább intézése most már az új vezetőség kötelessége lesz.

5. Egyletünk Naptárát az idén válaszmányunknak megbízása alapján dr. Abrudbányai János és Ferencz József szerkesztették; 3500 példányban kelt el. Hála Istennek, elég sem volt. A naptárak árával azonban még jónéhányan mindig adósok.

6. Jelentenünk kell még, hogy a Duna-Tisza menti Dávid Ferencz Egylettel a szorosabb kapcsolatot felvettük. Az ottani vezetőség a novemberi unitárius ünnepély alkalmával testvéri szeretettel látta vendégül Egyletünk vezetőségét. A szép ünnepélyen dr. Kiss Elek megnyitót, dr. Abrudbányai János előadást és főtisztelendő püspök úr dr. Mikó Lőrinczné alelnökünk helyett bezárót mondott. A budapesti fiókegyletünkkel való találkozásunk a kölcsönös megértés és szeretet jegyében folyt le, mely alkalommal a további együttműködés szorosabb és bensőségesebbé tételére a szükséges előfeltételeket megteremtettük.

7. Délerdélyi egyleteink működéséről ezúttal nem jelenthetek semmit.

8. Jelentések csak a keresztúrköri, udvarhelyköri és duna-tisza menti Egyleteinktől érkeztek — ezek is azonban olyan későn, hogy válaszmányunk elé már nem terjeszthettem s ide is csak részletezés nélkül iktatom be. Ezen jelentések közül a legrészletesebb az Ekárt Andor részéről elkészített és általános képet nyújtó keresztúrköri jelentés, mely egy kivételével mindenik egyházközségi egyletünk munkálkodásáról beszámol. Általában tevékenykedtek egyleteink, de az említett nehézségek természetesen mind fennforogtak.

Báró József udvarhelyköri elnök jelentésében ezeket olvasom: „Az egyházépítés mellett — mai háborús időkben — előtérbe került áldozatkészség felkeltése és ápolása, a mi unitárius vallásunk hitelveivel tökéletesen megegyezik.“ Náluk szeptember 6-án, Homoródszentpálon volt a köri közgyűlés és ott tartották meg ünnepségüket is. Ezen ünnepségekről lapunk már beszámolt. A duna-tisza menti Kör elnökének, br. Dániel Gábor f. ü. gondnok úrnak jelentéséből kicsendül egy kérés: „A jövőt illetőleg egy kérést, kívánok tisztelettel előterjeszteni. Kérjük a kolozsvári központot, hogy most, amikor Isten jóvoltából ismét szabad az érintkezés közöttünk, segítsenek minket közreműködésükkel, ha lehetséges a jövőben még hatásosabban, hogy eredményesebb munkát végezhessünk anyaszentegyházunk előmenetelére, hazánk javára és Istennek dicsőségére.

9. Anyaszentegyházunk előmenetelét tartotta és tartja ma is mindig szem előtt Egyletünk a maga munkálkodásában. Ezt természetesen is tartjuk. Tudatosan munkálkodunk is azon: Ha Egyletünknek ilyen magatartását legutóbb kétségbe nem vonták volna, már be is fejezhetném jelentésemet, szeretnők azonban, ha e tekintetben világosan látnók a helyzetet... Már már hagyományára épülő gyakorlat az Egyletünkben, hogy a mindenkori püspököt díszelnöknek választották.

Ezt tettük jelenlegi Püspök Urunkkal. Hagyomány az is, hogy az ügyvezető alelnöki tisztet a mindenkori egyházi főjegyző tölti be. Ő egy eleven kapocs a hivatalos Egyház és az Egyleti munka között. Ezen túlmenően mi, főgondnokunkat is választmányi tagjaink sorában üdvözölhetjük. Ezen momentumok Egyházunk részére mindig biztosították és biztosítani fogják a legalkotmányosabb' lehetőséget arra, hogy kívánságait érvényre juttassa. Az ez évi felolvasó gyűléseink program összeállításánál ügyeltünk arra, hogy azokon a megnyitókat és bezárókat egyletünk közvetlen vezetőin kívül püspök és főgondnok urak is tartsák. Az Unitárius Közlöny példányait éveken keresztül minden ellenszolgáltatás nélkül száz számmra küldtük missziós helyekre, szórványokba. Amikor pedig felvetettük Egyházunkban azt a nagyon üdvös gondolatot, hogy eredményesebb vallásos sajtó szolgálatnak érdekében szétforgácsolódó erőnket egyetlen komoly egyházi ujság megteremtésével egybegyűjtsük, egyedül Egyesületünk nyilatkozott. Választmányi határozatunk értelmében „magasabb egyházi érdekeknek megfelelően” tettük ezt.

Megítélésünk szerint helytelen az a beállítás, mely szerint intézményeink az egyházi közösségért vannak. Helytelen, mert csak fél igazságot jelent. Az ilyen elgondolás szellemében fogant elgondolások, kívánalmak éppen ezért nem helytállóak. A helyes megfogalmazás az, hogy egyházunk a benne történelmi értékűvé nemesedett, de állandóan megújuló, megfrissülő és termékenyedő valláserkölcsi és nemzeti tartalmat intézményein és egyesületein át, mint élő csatornákon át juttatja el híveihez. Ezeket az élő, közvetítő szerveket nem szabad eszköznek tekinteni. Ezek nem eszközök, hanem közösségi formában működő és a nagy közösség életérdekeit képviselő sejtközösségek. Egyházunknak csak egyfajta búzája van, ezt az egyet azonban szükség szerűen különböző malmokban őrli, mert más és más tápértékű, kivitelezésű, más sikértartalmú szellemi és lelki eledelt kell különböző kultúrszinten álló és életérdekkel rendelkező híveihez juttatnia. Ezek az intézmények, iskolák, egyesületek a maguk törvényei szerint működő malmok s ezek munkája belső önelhatározás alapján, öntevékenyen történik.

A magunk részéről hűséggel szolgáltuk munkánkban az egyházépítést, de boldogak leszünk, ha az utánunk felelősséget vállalók nálunknál sokkal nagyobb szorgalommal birkóznak meg az újszerű társadalmi nehézségekkel s azzal az egyházi közönnyel, mellyel igen sokszor találtuk szembe magunkat.

Dr. Abruđbányai János.

„ARANYKALÁSZ” JELVÉNY A SZÉKELYKERESZTÚRI ÉS KÉZDIVÁSÁRHELYI TÉLI GAZDASÁGI ISKOLÁBAN A ROMÁN MEGSZÁLLÁS IDEJÉN VÉGZETT GAZDAIFJAK SZÁMÁRA. A földművelésügyi miniszter úr intézkedett, hogy a fentiek szerint jogosult gazdaifjak miképp juthassanak az őket megillető „aranykalász” jelvényekhez és a jelvényviselés jogosultságát igazoló bizonyítványokhoz. Hogy ez ügyben a felesleges levélváltások elkerülhetők legyenek, a székelykeresztúri Gazdasági Iskola részéről tájékozással a következőket közlöm: A jelvényeket az Iskola fogja elkészíttetni, az azok jogosultságát igazoló bizonyítványokat az Iskola fogja kiadni. Hogy a kiosztás mikor és hol fog megtörténni, azt hírlapok útján fogjuk annak idején az érdekeltekkel közölni. Épp ezért mellőzhető ez ügyben minden további érdeklődés. Legtovább annyit tegyenek meg az érdekelte gazdaifjak, hogy címüket közöljék az Iskola igazgatóságával.

A NŐK VILÁGA

Beszámoló az unitárius nők országos összejöveteléről

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége minden év első negyedében szokta megtartani évi rendes közgyűlését. Az idén, a vidéki tagozatokkal egyetértve, valamivel későbbre, június 17-re tűzte ki az elnökség az országos összejövetelt. A közgyűléssel kapcsolatban, előző nap meghitt, bensőséges ünnepélyt rendezett az Irisztelepi Unitárius Otthonban az intézet pártfogói és jóttevői emlékére.

A nőszövetség irodájában igen szép számmal összegyűlt unitárius asszonyok társaságpkocsin tették meg az utat az Irisztelepre. Az ünnepélyen megjelentek püspök urunkkal az élükön az egyház és a kolozsvári egyházközség több képviselője, a protestáns testvéregyletek kiküldöttei és végül a jóttevők hozzátartozói, kiket az Otthon vezetősége külön meghívott.

A Napközi Otthon előtt tiszta, rendes, szürke egyenkötényekben felsorakozva „Isten hozta” köszöntéssel fogadta a gyermeksereg az érkező vendégeket. A püspök úr megható szavú imája után dr. Mikó Lőrincné országos elnök, ki az Irisztelepi intézet ügyeit különösen a szívéen viseli, röviden ismertette az Otthon megalapításának és felépítésének történetét. Vázolta azt a sok, sok nehézséget, mellyel kezdettől fogva meg kellett küzdenie a lelkes építőknek és amelyek ma is az Otthon fenntartását és további fejlesztését megnehezítik. Megemlékezett a számos élő és most is az Otthonért fáradozó munkatársak mellett dr. Varga Béla néhai püspökünkről, kinek idejében és meleg pártfogásával rakták le az Otthon alapkövét. Vajna Lajosné lépett ezután a mezei virággal diszített asztal mellé, melyen az intézet négy jóttevőjének fényképe volt felállítva. Egyszerű, meleg, szívhez szóló szavakkal idézte br. Bánffy Ferenc, dr. Boros Györgyné, Csifó Salamonné és Zsakó Lenke nemes, áldozatkész egyéniségeit, kik az Unitárius Otthonért dolgoztak, vagy kiknek emlékére hozzátartozói alapítványt tettek. Az ő önzetlen lelküknek köszönheti ma 23 árva, elhagyott gyermek és 4 öreg asszony, hogy meleg otthonban, szeretetteljes gondozásban van részük. Ők tudták, hogy szegény unitárius gyermekeknek hajlékot teremtve, a magyarság gyökereit erősítik Erdélyben.

Az ünnepély után, melyen a Napközi Otthon kis növendékei egyházi énekkel és egyes alkalmi szavaltakkal szerepeltek, a résztvevők átvonultak a telek felső épületébe, a tulajdonképeni „otthon“-ba s elhelyezték a pártfogók arcképét a hálóterem falán. Megtekintették az összes helyiségeket, bejárták a nagy kertet, a gyönyörűen ápolt veteményest és gyümölcsöst, majd pedig végignézték a gyermekek ebédjét, amint a szabadban felállított kis asztalok mellett nagy étvággal kanalazzák a meleg ételt. Ezek után bizonyára mindnyájan avval a meggyőződéssel távoztak, hogy ennek az intézetnek a fenntartásáért és kiépítéséért minden áldozatot meg kell hozni.

Másnap délben az unitárius nőszövetség nagy termében megint összegyűltek Kolozsvár unitárius asszonyai, a budapesti és vidéki

tagozatok kiküldöttei, hogy meghallgassák az országos vezetőség beszámolóját a Szövetség múlt évi munkásságáról. A református és lutheránus nőegyletek vezetői ez alkalommal is jelenlétükkel tisztelték meg testvéregyletüket. Az egyházat a püspök úr, főgondnok úr és több vezetőférfi képviselte.

A magyar Hiszekegy elmondása és a püspök úr bevezető imája után dr. Mikó Lőrincné országos elnök megnyitotta a közgyűlést. Első szavait az Országos Szövetség nemrég elhunyt alelnökéhez, özv. Csifó Salamonnéhoz intézte. Megható hangon beszélt róla, nem a vezető szerepet betöltő asszony érdemeit méltatva, hanem a mindig készséges, odaadó, önzetlen munkatárs emlékét idézve. A maga és egyesülete nevében köszönetet mondott neki fáradhatatlan, áldásos munkájáért és ígéretet tett a közgyűlés előtt, hogy abban a szellemben vezet tovább a szövetség ügyeit, amely az ő munkásságát is irányította.

A tárgysorozat első pontjaként Csató Pálné főtitkár felolvasta az egyes tagozatok jelentései alapján összeállított beszámolóját az Országos Szövetség 1942-ben kifejtett munkásságáról. E jelentés a számos tükrében tárta elénk azt a nagyszabású szociális és karitatív munkát, melyet az unitárius nők országsszerte kifejtének. Elég talán rámutatnunk arra, hogy az elmúlt esztendőben összesen 44.000 pengő pénzforgalmat bonyolítottak le.

A Duna-Tiszamenti egyházkör nőegyleteinek tevékenységéről a budapesti tagozat kiküldötte olvasott fel részletes beszámolót. Külön jelentés hangzott el az Irisztelepi Unitárius Otthon múlt évi működéséről, úgyszintén másfélezer hőpárna készítéséről a honvédség számára. Egy további jelentés az Unitárius Nők Országos Szövetségének a nemzetpolitikai szolgálatban, az önkéntes női honvédelmi munkában, az erdélyi gyermekotthonok munkabizottságában és a menekült diákok felségélyezési munkájában való részvételéről számolt be. A pénztári és ellenőri jelentésk után, több indítvány hangzott el.

Elsőnek Taar Gézané, a háromszéki körü elnök szólalt fel. Felhívta a figyelmet a vidék és a központ közötti kapcsolat szorosabbá tételének szükségességére és indítványozta, hogy rendezzék a közgyűlést időnként nagyobb vidéki városokban és tavasz helyett inkább ősszel, amikor a vidéki asszonyok több időt szentelhetnek az egyleti életnek. (E helyen sajnálattal jegyezzük meg, hogy oly kevés számú vidéki vezető asszony vett részt a Közgyűlésen.)

Vitéz dr. Nyiredy Gézané népkönyvtárak felállítását indítványozta a székelyföldi egyházközségekben. Vajna Lajosné az országos vezetőség nevében azzal a kéréssel fordult a budapesti asszonyokhoz, hogy ne ejtsék el a Sárbogárdon felállítandó leány-népfőiskola tervét.

Végezetül a püspök úr köszönetét fejezte ki az országos vezetőség buzgó tevékenységéért és Isten áldását kérte az unitárius nők jótékony munkájára, melyet — amint mondtta — csakis asszonyok fejthetnek ki

Az elnök zárószavai után a közgyűlésen megjelentek közebédén vettek részt, mely alkalmat nyújtott a helybeli és vidéki asszonyok közötti személyes kapcsolat felvételére és elmélyítésére. Délután Buzogány Kálmán lelkész tartotta meg érdekes előadását az unitárius szórványokról.

Ezzel véget is ért az unitárius nők két napot kitöltő országos összejövetele. Bizonyára mindazok, akik jelen voltak, átérezték, hogy ma minden unitárius asszonynak ki kell kérnie részét a Nők Szövetségének áldásos munkájából.

Elnöki megnyitó

Kedves ünnepő közönség!

Üdvözlöm a főtiszteletű püspök urat, a jötevőink itt megjelent családtagjait, kik megjelenésükkel ünnepélyünket megtisztelték, unitárius testvéreinket, kedves vendégeinket. Házi ünnepélyünket ezennel megnyitom.

Kisebbségi sorsban szerezte meg az Unitárius Nők Országos Szövetsége ezt a telket és a megszállás nehéz éveiben építette ezeket az épületeket, hogy hajlékot adhasson az arra reá szorult árváknak, elhagyatott gyermekeknek és családtalan öregeknek. Szépen kidolgozott terveinknek csak kis részét valósíthattuk eddig meg, hiszen ez a most készen álló alsó épületünk még csak egy negyedét sem teszi ki a tervrajzunkban feltüntetett helyiségeknek. De Isten segítségével a kezdet nehézségein már túl vagyunk és bizva bizunk, hogy egyszer csak állani fog az egész épület, amire egyletünknek oly nagy szüksége van, hogy egyháztársadalmi munkáját még eredményesebben tudja kifejezni. Bizonyára mindig fognak akadni megértő jóttevők, kik nem fogják sajnálni tőlünk anyagi és erkölcsi támogatásukat. Hiszen, hogy a multban ezt az eredményt elérni sikerült, megértő lelkekre volt szükségünk, kik önként hozott áldozatukkal elősegítették terveink kivitelét. Jóttevőinkről Vajna Lajosné fog megemlékezni, és reám hárul azonban az a feladat, hogy röviden elmondjam Irisztelepi Otthonunk létesítésének történetét.

Amikor szövetségünk annyira megerősödött, hogy intézményesen akarta megoldani az árva gyermekek és szegény öregek elhelyezésének ügyét, megvette ezt a telket, a kolozsvári egyházközség kölcsönével kiegészítve tőkáját. Miután ez a könnyű feltételek mellett kapott kölcsönt sikerült visszafizetnünk, bekerítettük telkünket, mely addig a környéken lakók átjárójául szolgált és megműveltettük. A meglevő rozoga kis épületeket ideiglenesen az irisztelepi lelkésznek lakásul és híveinek imaházul minden ellenérték nélkül átadtuk.

Közben hangyaszorgalommal gyűjtöttünk, hogy építkezhessünk. Az előkészítő munkában nagy segítségünkre volt jó tanácsaival Vaska Dezső igazgató, dr. Szathmáry János egyházi jogtanácsos, Erdő János lelkész atyánkfia. De különösen hathatósan támo-

gatott pártfogásával néhai főtisztelendő Varga Béla szeretett és nagyrabecsült püspök urunk, ki terveinket helyeselte és elrendelte, hogy a dr. Snow által irisztelepi imaház céljaira egyházunkhoz juttatott 200.000 lejt itt befektessük, aminek ellenében köteleztük magunkat, hogy az irisztelepi hívek részére ebben az épületben egy megfelelő imaterem mindig rendelkezésre fog állani. Hálás kegyelettel helyezzük el képét tehát Napközi Otthonunkba, egyúttal emlékül annak, hogy az ő püspöksége idején emeltük fel ezt az épületet és hogy ahányszor látjuk és látják az itt időzők őt, mindig szeretettel és elismeréssel emlékezzenek az egyház éléről korán eltávozott nagy püspökünkről. Varga Béla püspök mellett dr. Kiss Elek főjegyző atyánkfia szintén a legmegértőbb támogatásban részesített, amikor beteg püspökünk helyett egyházunkat vezette.

A szomszéd terem szolgál jelenleg ideiglenesen ismateremül, de ha Isten segítségével az egész épület elkészül, az emeleten lesz elhelyezve és a hívek számára fenntartva egy nagy terem. A földszintet pedig egészen a Nők Szövetsége használhatja majd a saját céljai számára. Ez az épület 1938-ban készült el. A felső épületet 1940 tavaszán, a régi épületet részben meghagyva, építettük két szép alapítvány és bizony egy kis adósság segítségével és ugyanabban az évben augusztus elsején meg is nyitottuk, először csak néhány öreg nőnek adván otthont. A bécsi döntés után azonban a Bányabükön nevelt 6 unitárius árvát is itt helyeztük el. Ma már 23 gyermeknek és 4 öreg nőnek otthona a felső épület. 1941 nyarán a gondnok részére 1 szobát és előszobát építettünk. Ezzel azt hiszem egyelőre be is fejeztük az építkezést. Várunk jobb időket, hogy folytathassuk a megkezdett munkát.

Nem mulaszthatom el, hogy e helyről köszönetet ne mondjak mindazoknak, akik bár egy téglát segítettek hordani a nagy munkához és akik, mintegy negyven kolozsvári hitrokonunk, évek óta havonkénti pénzbeli hozzájárulásokkal támogatnak intézményünk fenntartásában, és kérni mindenkit, hogy támogassa szeretettel ezt az intézményt, amire egyháztársadalmunknak oly nagy szüksége van.

Dr. Mikó Lőrincné.

Csapon a ref. templomban pünköst másodnapján unitárius szórványistentiszteletet tartott Ferencz József debreceni szórványgondozó lelkész a környékbeli unitárius hívek részére. A ref. templomot Király Zoltán lelkipásztor örömmel engedte át s Kocsis Lajos ref. énekvezér végezte az énekvezéri szolgálatot. Az istentiszteleten Csap, Ungvár, Munkács, Kisvárdá és Beregszász helységekből jelentek meg híveink s tízen vettek urvacsorát. Az urasztali bort dr. Gyulafalvy Rednik Tamásné sz. dr. Gyergyay Judit hívünk adományozta. A perselyben P. 12.50 adományt számoltunk össze. Ennek az istentiszteletnek érdekessége abban van, — s ez híveink benső vallásosságának szép bizonyágtevése, — hogy a megjelentek 85 százaléka más városhoz utazott oda, időt, vasúti költséget áldozott arra, hogy hite szerinti istentiszteleten és urvacsoraszáson vehessen részt.

Ünnepi beszéd

Kedves ünneplő gyülekezet!

Ünnepelni, szellemet idézni jöttünk ma ide. Ebben a házban, melyet oly találóan unitárius otthonnak neveznek, elaggott öregek, honatlan gyermekek találtak otthont. És ezt a házat fundamentumától a tetőcserepek legapróbbjáig a felebaráti szeretet építette. Sok-sok áldozatra kész szív és kéz munkája rakta egymásra köveit s tartja fent: most is s hisszük és reméljük, hogy lesznek, akik fenntartják mindig, amíg szükség lesz rá.

Akiknek nevéhez fűződik ez otthon léte, részben itt élnek közöttünk, adja Isten, hogy minél tovább, de vannak, akik már elmentek. Négy kedves képet akarunk ma felakasztani a hálóterem falaira, hogy gyermekeinknek szem előtt legyenek, reájuk emlékeztessenek, bennük mindnyájan egy kicsit a hiányzó szülőket, vagy talán nagyszülőket lássák, öltön tudatukban élő-alak képet az az elvont fogalom, hogy őket szerető, áldozatrakész emberek jóságga fogadta ide.

Mi pedig idézzük pár percre e négy jól ismert kép élő szellemét sorban, nem érdemeik szerint, mert az igazán hálás szív nem mérlegelve osztja érzéseit.

Br. Bánffy Ferenc! Az elnyomatás hosszú évei alatt ha magyar mozgalom indult valahol, az Ő neve nem hiányzott soha a szervezők, a segítők névsorából. De ennél többet is tett. Csöndben figyelve, ha egy ifjúsági lap, vagy könyv jelent meg, Ő megvette, elolvasta s ha csak valami értéket látott benne, magához hívta a szárnnyontogató ifjúságot, buzdította, segítette, nem egyszer hosszabb időre vendégül is látta őket. A falumunkás ifjúság az Ő vidéki kastélyában ütött tanyát heteken át. És soha nem kérdezte meg: „milyen vallású vagy?” Csak azt, hogy jó magyar vagy-e? érték vagy-e a magyar haza számára? Ha igen, úgy nem ismert határt áldozatkészsége. Bár Ő maga református volt, apósa, a mi nagynevű főgondnokunk, br. Petricsevits Horváth Kálmán révén a családi kapcsolat is jogot adott arra, hogy magunkénak is vallhassuk Őt, azonkívül, hogy a mi fiainknak is támasza volt. Emlékére özvegye br. Bánffy Ferencné tett alapítványt az otthon javára s ez az összeg volt a tőke egy része, melyből felemelkedtek e falak s az ő keze tartja e védő fedél egy pillérét ma is, hogy onnan túlról is támasza legyen a magyar ügynek.

Dr. Boros Györgyné, Róza néni képe mosolyog ránk a virágok közül. Még oly élénken él emléke köztünk, hogy szinte illetlennek érzem magyarul szóval beszélni róla. Évtizedekkel ezelőtt álmodni kezdett egy aggmenházról. Mindenekfelett tisztelvén az öregeket, fájt szívének, ha otthontalan, vagy panasszal megtört öreget látott. Ezért szeretett volna otthont teremteni számukra. Évről-évre megnyitotta házat 5—6 estére minden télen, hogy ott a társadalom minden rétege összegyűljön magyar művészeket meghallgatni. Mind járunk oda, mind emlékezünk ezekre a délutánokra. S a jövedelemből egy részt mindig álma megvalósítására, az aggmenházra tett félre.

A család a koszorú megváltását is ehhez csatolva s az összeget kiégszítve adta át az otthon céljaira. Az értékek eltolódhatnak a pénzpiacon, de változatlanok és örök értékűek a szeretet tőkái s Ő ez utóbbiból nagyon sokat adott minden unitárius szegénynek, elaggott öregnek. Áldjátok emlékét gyermekek és öregek!

Hát a következő képről mit mondjak? Csifó Salamonné, Ilona néni! Csak most hagyott itt minket, a veszteség fájdalma még élénk szívünkben. Minden gyűlésünk, minden összejövetelünk az Ő reá való visszaemlékezéssel van tele. Egész lelkével, minden munkájával szegényeink ügyét karolta fel. Alig van itt gyermek, vagy öreg, akit személyesen névről ne ismert volna. Segítségre készen, szerető szóval közeledett mindnyájatokhoz, nézzetek képére könnyes, hálás szemmel, édes Anyátok volt, úgy emlékezzetek rá!

Zsakó Lenke arca talán kevésbé ismerős. Ő azokhoz a csendes, elvonultan élő nőkhöz tartozott, akik nem szerepelnek, nem beszélnek. De ha munka elvállalásáról volt szó, mindig kapható volt. Varrt, kötött gyermekeink számára, adott szívvel, ha kellett s mindig ott volt, ahol csöndes munka folyt. Családja legméltóbbnak érezte, ha élő emléket állít számára s márvány helyett hálás szívekbe vési nevét, mikor az otthon építéséhez járult hozzá alapítványával.

Virágkereteikből emeljük ki e képeket s vigyük fel a hálóterembe, szívünkéből kérve Istent, hogy azoknak lelke, éltető szelleme, akiket ábrázol, itt lebegjen, itt maradjon s tegye nemesebbé, összetartóbbakká azokat, kik ez otthonnak védett lakói és védelmező fenntartói. Legyen áldás életükön és munkájukon, legyenek értékei e magyar hazának, melynek oly nagy szüksége van minden gyermekére.

Vajna Lajosné.

Bihar új lelkésze. Piros pünköst napján tartotta köröspataki *Kiss Károly* lelkész beköszöntőjét az árván maradt Biharban szép és lelkes ünnepély keretében, mikor a beiktató tisztet dr. Kiss Elek főjegyző teljesítette. *Kiss Károly* lebilincselő, igazi unitárius öntudatról tanuskodó beszéddel foglalta el fontos állását. Utánna *Tordayné, Tarcsafalvi Gizella* gyönyörű énekkel mélyítette a különben is már életre hozott buzgóságot. Dr. *Kiss Elek* főjegyző beiktató beszédével a lekipásztori munkának magyszerűségére hívta fel a figyelmet. A délutáni ünnepségen dr. *Kiss Elek* az unitarizmus szent hivatásáról és halhatatlan erejéről tartott nagyhatású előadást. Mások is hasonló szellemben beszéltek és éreztek a magyszerű alkalomkor.

Köröspataki *Kiss Károly* bihari munkája nagyon szép kezdettel indult. Az Isten segítse meg, hogy nagy buzgósága, tehetősége, törhetetlen akaraterője és mély vallásossága megfelelő sikerben és elismerésben részesüljön.

Az én soha el nem muló vágyam...!

A székelykeresztúri Unitárius Br. Orbán Balázs Gimnázium 1943. június 5. és 6-ára hirdetett 150. éves évfordulója alkalmával a Véndiákestély ünnepélyére írta és elszavalta: IZSÁK DOMOKOS.

*Ősz volt. És én a bús legény
Itt jártam e nagy ház előtt,
A diákok gyülekeztek
Hozták a sok átalvetőt.*

*Mert az álom, kóbor vágyam
Szált a mezőn, erdőn által
Elöttem egy fehér lány járt,
Égre tartott fáklya-lánggal.*

*Emlékszem a vig kacajra,
Ölelésre, szervuszokra,
Csak én vártam öleletlen,
Mint nem ismert falu rossza.*

*Csak őt láttam, csak őt néztem,
Hallottam hív, csábít, dalol.
Én szántottam s szált a vágyam
Szállt a lelkem ki tudja hol? —*

*A napfény a Gimnázium
Ablakait béragyokta
Bánatosan, félve, lopva
Néztem a nagy ablakokra.*

*Azt is láttam Édesapám
S az ősi föld úgy marasztal.
Erdő lomója suitog felém
Béküljek ki önmagammal.*

*Úgy éreztem: integetnek,
Megszólítanak, haló, hahó!
Tanulj fiam elvész a nép
Mely tudomány nélkül való.*

*Kibékültem: ...S mégis, mégis
Én nem tudom milyen béke?...
Mért kell ma is sóhajtanom
Az érzelmek ütemével?...*

*Nem sikerült, nem lehetett
Fáj a szívem ma is érte.
Valaki az én vágyamat
Valamiért kicserélte. — ?*

*Sóhajtások, csalódások
A lelkembe bele fájnak.
S egymás karjaiba dőlünk
Összetört remények s vágyak.*

*Éreztem a lázas álmot,
Éreztem a lelki erőt.
Élet-hajóm másfelé vitt,
S kikötött a búza mezőn.*

*Most jöttem a hívó szóra
Höl lelkemre rátaláltam — —
Szabad-e hát megmondanom
Ide vágytam, ide vágytam.*

*Szántottam az ősi földet;
Míg ökreim mendegéltek,
Szomszédaim szóltak hozzám
S nem figyeltem mit beszélnek.*

*Ó ti fényes nagy ablakok,
Ti, tudásnak épült falak,
Engedjétek legalább azt,
Hogy én megsimogassalak.*

*Engedjétek: megáldjalak,
Alljatok míg lessz egy diák.
Alljatok míg él a magyar
S lessz fia, ki tanulni vágy!...*

Bölöni Farkas Sándor: *Nyugateurópai utazás*. Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér.

„Az Erdélyi Ritkaságok“ 11-ik kötete. Dr. Jancsó Elemér tud. intézeti tanár megbecsülhetetlen szolgálatot tesz azzal a könyvsorozatával, melyben a homályban maradt erdélyi írásokat kiadja. Az elfelejtett, vagy felszínre jutni nem tudó magyar szellemeket hozza nyilvánosságra s ezzel nagy szolgálatot tesz az irodalomnak és a magyar művelődésnek. Bölöni Farkas Sándor tragikus sorsa nem ismeretlen a magyar ember előtt, de dr. Jancsó Elemér új világlátásban tárja elénk s azt az útleírását adja elénk, amely még eddig nyomtatásban nem jelent meg: *Nyugateurópai utazását*. Ebben a franciaországi, belgiumi, hollandiai és angliai utazásait, ezekben az országokban szerzett tapasztalatait írja le. Itt is, mint az amerikai utazásaiban nem a táj szépsége érdekli a legjobban, hanem mindenkor az ember és pedig az, ami a magyar embernek fontos. Ebben a környvben is Bölöni Farkas Sándor kiváló írónak bizonyul s írás-művészetének szépsége párosul gondolatainak mélységével.

A bevezetésben meghatóan írja le a tudós kiadó: Jancsó Elemér Bölöni Farkas Sándornak küzdelmeit, sikereit, csalódásait, alkotásait. Nagy tehetség és nagy akaraterő lakozott Farkas S.-ban, de szegénysége, unitárius és erdélyi magyar volta mindig ott voltak, mint az érvényesülésnek akadályai. A kitűnő bevezető előszó megállapítja, hogy Bölöni Farkas Sándor a múlt század reformkorának legnagyobb férfiai közé tartozott s hogy méltán emlékezünk reá, mint a mépiség, a falu és a kis ember fölemelésének legelső apostolára. Minket unitáriusokat különösen érdekel ez a könyv, mert hiszen olyan unitárius sorsot mutat be, mely az élettől, a társadalomtól vajmi keveset kapott, de mindent a hazának, népének, egyházának áldozott nagy szeretetében.

A csinos alakban megjelent könyv a Minerva kiadása. Ára 6 P. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

Megjelentek: **A Főtanácsi jegyzőkönyv** dr. Kiss Elek főjegyző, a **Teol. Akadémia évkönyve** dr. Abrudbányai János dékán, az **Unitárius Kollégium gimnáziuma évkönyve** Gálffy Zsigmond igazgató gondos szerkesztésében.

Megjelent és kapható újból **Dr. Boros György**: „Szívemet hozzád emelem“ c. imakönyve. Ára fűzve 3 P. Kapható: Unitárius Iratterjesztő, Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 9.

Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok kitüntetése. A kolozsvári egyetem az ügyvédi kamara fölterjesztésére dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok urat, az U. I. T. elnökét, arany diplomával tüntette ki. Az arany diplomát megfelelő ünnepély keretében fogják átadni a nyár folyamán. A jól megérdemelt kitüntetés alkalmával kívánjuk, hogy Isten bőséges áldása legyen és maradjon továbbra tb. főgondnok urunkon.

Felhívás Orbán Balázs alapítványának kiegészítésére. A székelykeresztúri Unitárius, br. Orbán Balázs Gimnázium 150 éves emlékünnepe közóhajként hangzott el az az indítvány, hogy Orbán Balázs híres alapítványát, — mely a sok devalváció és konverzió miatt igen lemorzsolódott, — hatalmas összegű alapítvánnyá újra ki kell építeni. A Gimnázium előljárósága úgy határozott, hogy egyszer s mindenkorra, de mielőbbi adakozásra kéri a Véndiákságot és a Gimnázium Barátait, az Orbán Balázs-alap javára az intézet alapításának 150-ik éve alkalmából.

Orbán Balázs alapítványa különösen arról nevezetes, hogy a nagy alapítványozó kívánsága szerint minden osztályban, maguk a tanulók ítélik oda a jutalmat isk. év végén titkos szavazással — **vallás- és nemzetiségre való tekintet nélkül** — egy-egy jó erkölcsű, szegény jó tanulónak, hogy így már ifjú korban gyakorolják a tanulók a lelkiismeretes becsületes szavazást.

Siessen minden keresztúri vendiák és Orbán Balázs szellemének minden igaz tisztelője az alapítvány helyreállítására szíves adománnyal. Minden összeg a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Pénztárához küldendő. Csekkklapon is lehet fizetni, a csekkklap száma: 25.001.

Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkész a Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság tagjai közé választották. Üdvözljük a jól megérdemelt kitüntetés alkalmából.

Bencze Márton V. éves papnövendéket a főt. Püspök úr Budapestre, a Misszió Házba gyakorló segédlelkésznek kinevezte. Isten áldása legyen munkálkodásán.

Tájékoztató az 1943—44. iskolai évre

1. **A beiratkozások ideje** helybéli tanulók részére szeptember 1—4, vidéki tanulók részére 6—8. napjai. Az iskolai évet szeptember 9-én nyitjuk meg. A gimnázium I. osztályába az a tanuló iratkozhatik be, aki legalább 4 népiskolai osztályt végzett és szeptember 15-én legalább 10, legfeljebb 13. éves. Azoknál a tanulóknál, akik annakidején az akkori rendelkezések következtében népiskolai tanulmányaikat 7-ik életévük betöltése után kezdték, a fenti 13 éves korhatár 14 évre tolódhatik. Az I. osztályba iratkozó, valamint más gimnáziumból jövő tanulók a beiratkozáskor beadják: iskolai bizonyítványukat, állami születési anyakönyvi kivonatukat, újravizsgálati bizonyítványukat és származásukat igazoló okmányokat nagyszülőikig bezárólag. Más gimnáziumból csak megfelelő tanulmányi előmenetelű és jeles magaviseletű tanulókat veszünk fel.

2. **Szeptemberi vizsgálatok.** A magánvizsgálatok szeptember 1-én délelőtt 8 órakor kezdődnek. A javítóvizsgálatok helybéli tanulók részére szeptember 3—4, vidéki tanuló részére 6—7-ik napjain lesznek.

3. **Fizetendő díjak** a gimnáziumban: beiratkozási és vegyes díjak 20 P. Ezen kívül beiratáskor a Horthy Mikós Nevelési Alapra fizet: minden jeles és jórendű tanuló 2.50 Pengőt, elégséges rendű tanuló 5 P.-t, osztályismétlő tanuló 50 P.-t, javítóvizsgát tevő tanuló 25 P.-t. Tandíj nyilvános tanulóknak évi 100 P., magántanulóknak 150 P. A tandíj első részlete beiratkozáskor, a második február 1-én esedékes a nyilvános tanulóknál. Magántanulók vizsgálatuk megkezdése előtt az egészet kötelesek befizetni.

Internátusi díj: évi 140 P., konviktusi díj havi 60 P. Az internátusi díj félévenként (szept. 70 P., febr. 70 P.) esedékes. Az internátusban minden megkezdett félév, a konviktusban minden megkezdett hónap egésznek számít. Az internátusi és konviktusi díj a körülmények szerint változhatik. Megfelelő tanulmányi előmenetelű, jeles magaviseletű és szegénységét hivatalos bizonyítvánnyal igazoló tanuló tandíjkedvezményben részesülhet. A lakás- (internátus) és étkezési (konviktusi) díjából kedvezmény nagyon kis mértékben adható. A gimnázium csekkszámlája 957. számú.

4. **Internátusi felszerelések** tekintetében a tanulók részére ruha- és fehérnemű mennyiségét a mai viszonyok mellett nem írunk elő. Ágyneműt (szalmazsák, párna, takaró, ágyterítő, lepedők) a tanulók hazulról hoznak. Mosdótálról és kefékről szintén a szülők gondoskodnak.

A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése. Múlt számunkban hírt adtunk arról, hogy az április hó 11-én tartott közgyűlés választásának ügye megvizsgálásra az E. K. Tanács elé került. Az E. K. T. június hó 30-án tartott gyűlésén foglalkozott a kérdéssel s a következő határozatot hozta: „E. K. Tanács hosszasan és alaposan megtárgyalta az összes felvetődött kérdéseket az ügyvel kapcsolatosan, utasítja Elnökséget hogy mivel a jelen válságos helyzetet a D. F. Egyletnél fenntartani nem lehet, nem szabad, az eddigi vezetőséggel s az újabban szóbajött afiaival együtt tárgyalja meg a kérdést s intézze el közmegelegedésre az egyházi élet igaz érdekében.“ Reméljük, hogy az annyira várt rendezés közmegelegedésre minél hamarabb elintéződik. Különbben az április hó 11-én történt választás eredményét a következőkben adjuk: Elnök: dr. Abrudbányay Ede, alelnök (ügyvezető): v. dr. Nyiredy Géza, alelnök: dr. Mikó Lőrincné, titkár: Bodor András, szerkesztő: Erdő János, pénztárnok: Rázmán Mór, jegyző: Ajtay József, ellenőr: Szabó József, kiadó: Nagy Ferenc, jogtanácsos: Ürmösi Károly dr. Választmány: Csató Pálné, Guráth Bélámé, v. dr. Nyiredy Gézáné, Szentmártoni Kálmán, Hadházy Sándor és dr. Gyulai Zoltán. Számvizsgálóbizottsági tagok: Lőrinczy Zoltán, László Tihamér, Dénes Mózes rendes, Ajtay János és Márton Samu póttagok. A tisztikarnak több tagja nem fogadta el, vagy még eddig nem foglalta el állását, illetve megbízatását.

Id. Máthé Lajos Firtosvárálja község díszpolgára. Bensőséges, meleg, családias ünnepség színhelye volt június 20-án Homoródvárosfalva község. Firtosvárálja 'tíz tagú küldöttsége, élén Deák Albert körjegyzővel és ifj. Szász Dénes lelkésszel elhozta a község volt lelkészének, id. Máthé Lajosnak a község díszpolgárává választásáról díszesen kiállított hivatalos oklevelét jelenlegi lakóhelyére és szülőfalujába, Homoródvárosfalvára. A megértő volt híveknek ez a ritka figyelme, bár egészen szűkkörben igyekezett tiszteletének kifejezést adni, azért, hogy volt lelkészük több községi kérdést megoldott (az ivóvízhiányban szenvedő községbe ivóvizet vezetett be, világtól elzáró járhatatlan útjait elsőrangú műutakká építtette ki, illetve ezeknek a munkálatoknak értelmi szerzője és irányítója volt), mégis a szomszéd községek népe vezetőikkel együtt zsúfolásig megtöltötte a városfalvi szép, tágas templomot, ahol Báró József lelkész alkalmi s az ünnepelt működését és családját méltató szentbeszéde után nyújtotta át a küldöttség a díszes bekeretezett oklevelet. Id. Máthé Lajost volt községének jegyzője, papja, kurátora, bírāja, valamint Bálint Ödön esperes üdvözölték, mire az ősz lelkész, a vidék közszeretben álló Lajos Bácsija meghatva, de fiatalos hévvel válaszolt, felhasználva az alkalmat arra is, hogy az egybegyűt ünneplő közönséget a mai idők nagy kérdéseinek komolyságára s abban minden magyar ember kötelességére figyelmeztesse.

A mindenképpen épületes ünnepség a községházában fehérre terített asztaloknál folytatódott és fejeződött be.

Új iskola épül Nyárádgálfalván.

Folyó évi június hó 27-én szép és lélekben felemelő ünnepély volt Nyárádgálfalván, amikor az Unitárius egyházközség új iskolájának alapkövébe az építés küzdelmeiről készített emlékiratot helyezték el. Az ünnepély Istentisztelettel kezdődött, melyen imát mondott Kováts Domokos helybeli unitárius lelkész. „A felekezeti iskola és annak tanítója“ címen megható beszédet tartott Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói ig.-tanító. Dézsy Zoltán helybeli ig.-tanító szóló-énekekkel gyönyörködtette a templomi gyülekezetet. Az ünnepély hangulatának megfelelő költeményeket szavaltak nagyon hatásosan: Fekete Margit III. el. isk. tanuló, Márkodi Ernő II. év. keresk., Keresztesi Károly III. év. keresk., Fekete Albert II. g. o. tanuló. Az istentisztelet végén a gyülekezet elénekelt a magyar nemzeti imádságot és elvonult az iskolaépítés színhelyére, ahol az ünnepély tovább folytatódott. A Szózat eléneklése után szavaltak: Marton Dezső II. keresk. és Keresztesi Aladár II. g. o. tanulók. Kováts Domokos lelkész felolvasta az iskolaépítési alap gyűjtésének küzdelmes történetét, melyből kiderült, hogy 1937-ben a román állam be akarta zárni a nyárádgálfalvi unitárius el. népiskolát az egészségtelen iskola épület miatt. Akkor lelkész, hogy az iskolát megmentse, Nagy Dénes keblitanácsos cséplőgépjéhez leszerződtette a nyárádgálfalvi gazdákat, melynek jutalma képpen 64 q búzát adományozott Iskola és közművelődési ház céljára. Az alap napról-napra gyarapodott és 1942. év végéig 25.000 Pengő értékre növekedett a hívek adományából. Ebből sikerült a község legszebb helyén telket vásárolni az Egyházközségnek, ahová most az új 3 tanerős iskola tanítói lakással és kultúrházzal együtt épül. Az iskolának a román megszállás ideje alatt kifejtett küzdelmét a Magyar Állam azzal honorálta, hogy az iskolaépítés céljára 36.000 Pengő államsegélyt adományozott. Az adományozók sorában van Maros-Torda vármegye Közigazgatási Bizottsága is, mely faanyaggal és készpénzzel együtt 4180 Pengőt adományozott. A hívek még az építés megkezdése előtt 10.450 Pengő értékű közmunkát végeztek és a megkezdett építéssel járó nagyszabású közmunkákat is egyhangú lelkesedéssel végzik. Most tudtuk meg, hogy az új iskola Szent-Iványi Mihály költőnek emlékére épül, aki az előző évszázadban Nyárádgálfalván született és nevét ma már népdal számba menő költeményeivel tette halhatatlanná. Az iskola alapkövébe Nagy Dénes alapítványtevő helyezte el az emlékiratot, mialatt a község a Székely himnuszt énekelte. Az ünnepélyt Halmágyi János körü esperes buzdító beszéde és egyházi áldása zárta be.

Az egyházközség vezetősége ezúton mond köszönetet mindazoknak a közületeknek és személyeknek, akik az iskola építésére adakoztak és az ünnepélyen szereplésükkel tevékenykedtek.

Dr. Lőrinczy István törvényszéki bírót a székelykeresztúri járásbíróóság elnökévé nevezték ki. Egyházi érdekből is örömet jelent, mert mint iskolai felügyelő gondnok közel jutott az intézethez, melynek élén áll. Isten áldása legyen munkálkodásán.

A Br. Orbán Balázs-alapra megindult a gyűjtés. Egy ív van nálam, melyben a mai napig 87 adományozó 98 Pengőt befizetett. Akik hajlandók az általam javasolt évi 1 Pengőt megfizetni, szíveskedjenek nekem küldeni adományaikat a könnyebb kezelés végett és én el fogom Sz.-keresztúrra küldeni. Amint köztudomású, az alapítvány összegét én 1.000.000 Pengőben indítványoztam és erre a célra kérek minden afiától egy évben csak 1 Pengőt. Hadházy Sándor, pénztárnok.

Pál Mária, Pál Dénes felsőházi tag leánya és dr. **Bálint Dezső** iparkamarai előadó, Bálint Ödön esperes fia, jegybe léptek. Isten áldása legyen az ifjú jegyespáron.

Pályadíj. A Gyógyszerészeti Szemle 1943. júl. 3. száma írja: A „Rozsnyay Mátyás tanulmányi verseny“ eredménye: Az ez évi jutalmat Tamás Edith és Hadházy Éva gyógyszerészgyakornokok nyerték el. Előbbi a szegedi, utóbbi a kolozsvári tud. egyetem hallgatója, ifj. Hadházy Sándor tanár afia leánya. Két díj volt pályázatra kitűzve és a pályadíjat ezek nyerték el. Gratulálunk.

Gyászír. Rázmán Samu, ny. körjegyző, életének 59-ik évében, rövid szenvedés után július hó 18-án este 9 órakor elhunyt. Szorgalmas, munkás tagja volt unitárius egyházunknak. Hirtelen halálát özvegye, gyermekei, unokái, testvérei s számos közeli és távolabbi rokon, valamint barátainak nagy száma gyászolja. Nyugodjék csendesen.

NYUGTAZÁS. Az Egylet pénztárába 1943 június 10-től—július 20-ig az alábbi díjakat fizették be: I. *Alapító díjba:* Dr. Fazakas Miklós Székelykeresztúr 29.90 P. Dr. makfalvi Barabássy Albert Marosvásárhely 50 P. László Péter Medesér 23.34 P. Papp Antalné Marosvásárhely 16.66 P. Bajusz János Kolozsvár 5 P. Kalkovits Gyula Marosvásárhely 16.66 P. — II. *Tagsági díjba:* Szabó Józsefné Kolozsvár 1943, Szabó Lajos Marosvásárhely 1942, Vári Albert Kolozsvár 1943, Vári Dénes Firtosmartonos 1943, Vadai Filep Jolán Nyárádszereda 1941—43, József Lajos 1942—43, Özv. József Lajosné, Téglás Albert, Timár Lajosné, Gál Vilmos, Téglás Dávid, Hudák Erzsébet, Özv. Kovács Lajosné, Gidáli Béla Sepsiszentgyörgy 1943. László Tihámér Kolozsvár 1940—43. Ilkey László Szamososmező 1943. Özv. Sztancs Jánosné Marosvásárhely 1943. Dr. Bódi János Székelyudvarhely 1943. Id. Cserey Gyula Ákos 1942—43. Nagy Béla 1943, Iszlay Ferenc 1943. Nagy Lázár Marosvásárhely 1943. Dr. Vajda Béla Kvár 1943. Ferenczy Mózes Marosvásárhely 1943. Dr. Székely Ferenc Kvár 1941—43. Gy. Pap Domokosné Kvár 1943. Borbély Anna Borsatújfalu 1943. Biró Elek Kovászna 1942. Dr. Lázár Miklós Kvár 1943. Özv. Barabás Béláné Alsózsuk 1943. — III. *Előfizetési díjba:* Fülöp András Csíkszereda 1943. Szabó Józsefné Kvár 1941—42. Adám Mihály, Bustya János, Jobbágy Sándor 1940—42. Simon László, Zsigmond Sándor Marosvásárhely 1941—42. Dálnoki Ilonka Szotyor 1939—43. Kocsis Albert Remetemező 1943. György Róza, Lőrinczy Zoltánné Iklánd 1941. Szathmári Julia Kolozsvár 1941—43. Sepsiszentgyörgyi előfizetők: Botos Dénes 1941, Bedő Margit 1942, Székely Lajos, Dr. Szánthó Vitusné,

Tóth Józsefné, Zoltán Sándor, Bodor Sándor, Zoltán László, Dancs Pál, Deák Józsefné, Köntés Gyula, Köntés Imre, Rétyi István, Barabás József 1942—43. Dr. Benke János 1940—43. Dr. Fekete Sándor, Fazakas A. János Bedő Béla, Forró Lászlóné, Gergely Lajos 1941—43. Unitárius Egyházközség, Deák Róza, Blaska Lajosné, Antonya Mihály, Barabás János, Cseke Ilona, Kiss Károly, Kiss Gábor, Kiss Aron, Kiss János, Köntés Sándor, Köntés Mihály, Köntés Ernő, Kárpáti Árpád, Özv. Pál Sándorné, Zsiga Erzsébet, Dr. Gotthárd Ferenc, vitéz dr. Kovács Sándor, Útó Gábor, Kozma Andorné, Szakács Gábor, Neda Ferencné, Dr. Major Ferenc, Kovács Gábor, Bölöni Imre, Biszok Mihályné, Vida Sára és Piri, Deák Ferencné, Kiss Ferenc, vitéz Kiss János, Székely Albert, Göncz Mihály, Péter István, Bara Ida, Demeter Béláné, Mihály András, 1943. Kilyéni előfizetők: Unitárius Egyházközség 1937—43. Özv. Ince Istvánné 1943, Özv. Szilágyi Andrásné 1943. Pataki Jánosné Kolozsvár 1942—43. — Budapesti előfizetők: Vitéz dr. Szinte János 1943, Dr. Gál Jenő 1943, dr. Zsákó István, dr. Bencédi László, Ajtay Kovács József 1943, Dr. Ajtay Gyula 1940—43, Rédiger Károly 1943, Dr. Abrudbányai Ödön 1940—43, Dr. Veress Pál 1940—43, Dr. Gy. Kovács Károly 1940—43, Dr. Lázár János 1943, Dr. Josipovics Istvánné 1943, Fekete Imre 1943. Végh Gyula 1942, Br. Daniel Gábor 1943, Dr. Imreh Dénes 1940—43. Schmidt Gusztávné 1943. Dr. Borbély András 1940—43. Dr. Veress Gábor 1940—43. Dr. Kozma Jenő 1943. Dr. Májay Dezső 1943. Peagits Jenőné 1944. Sári József ifj. 1940—43. Dr. Ormos Pál 1942—43. Fodor Domokos 1943. Unitárius Egyházközség Kocsord 1938—43. Péterffy Gyula 1942. Józán György 1943. Simonyi György 1939—43. Unitárius Egyházközség Dunapataj 1937—43. Dr. Kendecsy Pál 1940—43. Dr. Jéger Kálmánné Kolozsvár 1941. Ádám Lajosné Marosvásárhely 1943. Szabó Józsefné Sepsiköröspatak 1940, Nagy Árpád Kovászna 1940—43. Kolozsvár, 1943. július 20. *Rázmány Mór, pénztárnok.*

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekkszám: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztárhoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Szerk. üzenet. Fontos cikkeket azért szedték kis betűvel, hogy lapunkban megszakítás nélkül elérjenek.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.